

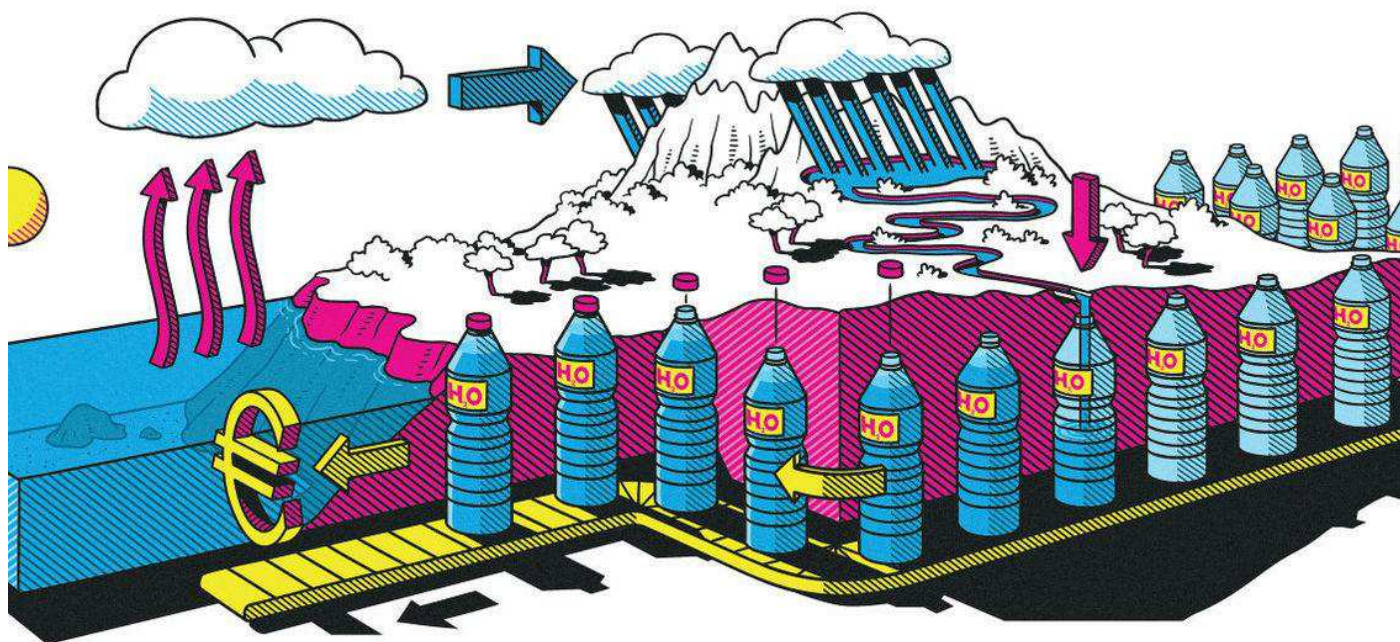
AIGUA

DANI CORDERO

28/01/2018

La ganga de l'aigua 'gratis'

Les empreses tan sols paguen 21 cèntims per cada mil litres que embotellen a Catalunya, on les concessions poden ser perpètuas

Salvador Balliu assenyala una ampolla d'aigua amb gas, es posa les ulleres i en llegeix el preu: "1,09 euros". L'envàs és de plàstic i té 1,2 litres de capacitat. Es tomba i busca el prestatge de la llet. Agafa un bric d'un litre sense aixecar-lo del prestatge: "0,89". "Jo vull que es guanyin bé la vida -afirma-, però hi ha coses que no entenc i **voldria que el nostre poble també pogués participar dels mateixos privilegis**". Salvador Balliu és l'alcalde de Caldes de Malavella i es refereix a les empreses d'aigua envasada i més concretament a Vichy Catalán, que té la planta a pocs metres del supermercat on pronuncia aquestes paraules.

Caldes de Malavella és un referent per les seves aigües termals. Avui la població té 7.220 habitants, i dins dels seus límits compta amb dos balnearis i quatre fàbriques envasadores d'aigua mineral. Només Arbúcies, un dels municipis més grans de Catalunya per extensió, té tantes plantes com Caldes. Però l'aigua, que va impulsar el turisme al municipi quan la marca Costa Brava encara no existia, ha sigut una font de litigis per a l'Ajuntament. L'alcalde i Vichy Catalán s'han enfrontat quan el primer va demanar a la Generalitat que l'aigua d'un pou del municipi es declarés com a mineral. Amb això, **la seva intenció és poder utilitzar aquesta aigua no per embotellar-la, sinó per potenciar l'oferta turística amb una nova instal·lació minero-medicinal.**

Però a Vichy Catalán, propietari d'un dels balnearis de Caldes de Malavella, li van saltar les alarmes i va demanar a la Generalitat que ho impedís. Primer, explica l'alcalde, van argumentar que el pou era dins del perímetre de protecció de les seves fonts naturals, de manera que la llei ho impedia. Després, que l'ús d'aquest pou faria disminuir la capacitat de les seves dues plantes embotelladores. Des de la companyia es limiten a assenyalar que **"el problema està en vies de resolució"**. Abans de l'estiu, amb el vistiplau de la direcció general de Mines de la Generalitat, es posaran uns comptadors als pous per veure si quan raja la font que vol explotar l'Ajuntament la resta de pous es veuen afectats. En aquest cas, Vichy tindria preferència perquè va arribar abans, tret que els permisos li caduquin. L'alcalde diu, però, que li han assegurat que **les autoritzacions de Vichy Catalán no tenen cap data de caducitat.**

"Volem aigua de la qual es pugui beneficiar tota la població", reclama Balliu. Aquest conflicte no és res més que una altra evidència de la **controvèrsia al voltant del negoci de l'aigua envasada a tot el món**, on els grans grups d'alimentació han entrat amb força un cop han vist que la tendència assenyala un creixement sostingut. Aquest augment està vinculat amb la preocupació social existent sobre els efectes de les begudes ensucrades en la salut. **El consum d'aigua envasada als Estats Units va superar per primera vegada el dels refrescos el 2016, cosa que suposa un senyal per al sector.** Ara bé, la tendència és tan global com polèmica. Un bé bàsic com l'aigua com a font d'un negoci bastant rendible. I en plena sequera a Espanya, alguns ecologistes denuncien que en determinades rieres passa més aigua per sobre que per sota dels ponts.

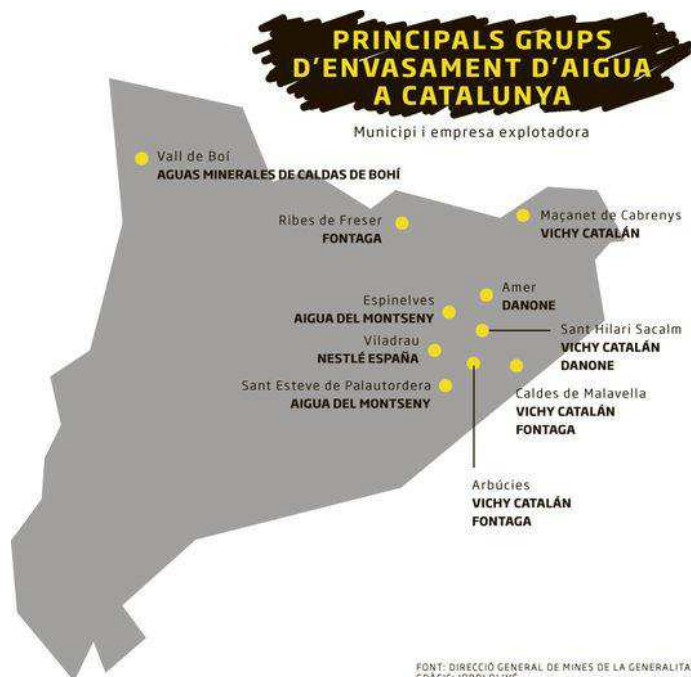
Segons un informe de la Generalitat, l'any 2016 **a Catalunya hi havia 23 plantes envasadores d'aigua mineral natural amb 32 tipus d'aigües diferents.** Es van envasar 1.738 milions de litres d'aigua, l'equivalent a l'1,6% de la capacitat de l'embassament de la Baells. Des de la patronal espanyola d'embotelladors, Aneabe, s'assegura que el total d'aigua envasada a Espanya representa el 0,03% dels recursos hídrics. La qüestió, però, és qui es

beneficia d'aquesta aigua i si les envasadores paguen prou per l'explotació que en fan. Segons les dades de la patronal catalana, el mercat català tenia unes vendes de 250 milions d'euros el 2014, xifra que equival a una mitjana de 33 euros per habitant.

Les companyies no paguen

pràcticament res per l'aigua que

extreuen. A més, el sector està regulat per un sistema d'autoritzacions, algunes de les quals no tenen finalització: són permisos perpetus. Les empreses paguen la tramitació dels permisos i, esclar, les plantes de producció. Assumeixen el cost de la mà d'obra, de l'envàs (PET o vidre) i els costos de distribució i comercialització. I, finalment, els impostos corresponents. Amb la competència, la inversió publicitària ha guanyat pes entre les despeses. Entre aquestes despeses, però, la més petita és la que grava el cost de la primera matèria que utilitzen: l'aigua.

Principals grups d'envasament d'aigua a Catalunya / Jordi Olivé

Efectivament, l'aigua, un bé bàsic, resulta

que **és un recurs gairebé gratuït** per a aquestes empreses en virtut de les seves autoritzacions, que, segons confirmen diferents fonts, poden ser permanents. "Això és irrellevant, perquè si no fas les coses bé, et quedaràs sense aquest aprofitament. Tenim controls continus", defensa **Irene Zafra**, secretària general de la patronal Aneabe.

Quin és el cost real de l'aigua? Zafra explica que a la majoria de comunitats autònomes es paga un cànon per la seva extracció. El govern català va aprovar el 2003 una variació del que ja es feia pagar a la resta de ciutadans i empreses perquè l'assumissin especialment els envasadors d'aigua. Responsables d'aquell organisme públic recorden que aquell tribut va generar enfrontaments amb el sector i entre els departaments de la Generalitat. L'Agència Catalana de l'Aigua, que ha tingut problemes els últims anys per l'endeutament que havia acumulat, va ingressar per aquest concepte 408.000 euros el 2016. I aquest és, per tant, el preu que paguen les empreses per l'aigua: 21 cèntims per cada mil litres que envasin.

El ministeri d'Indústria va intentar l'any 2014 elaborar una nova llei per als envasadors d'aigües que no ha acabat de veure la llum. "Era molt complex", sosté Zafra per explicar el fracàs del projecte. Una de les anomalies que pretenia resoldre és que les autoritzacions d'extracció minera, inclosa l'aigua, fossin il·limitades, de manera que es volia posar un temps límit de 15 anys, amb una possible pròrroga de 10 anys més. I es plantejava la creació d'un nou impost d'àmbit estatal. Com que no ha sigut possible, **la llei de mines del 1973 continua regulant l'extracció de l'aigua i la gratuïtat de fer-ho.**

Vichy Catalán, com assenyalen des de la mateixa companyia, només es dedica al sector de l'aigua envasada. **És el gran grup català del sector.** Explota nou marques. El 2016, després d'una reestructuració societària, va facturar 103 milions d'euros i va tenir un benefici de 4,6 milions. El seu informe de gestió era "optimista" respecte al 2017. Fontaga, propietària d'Aigües de Ribes, és un altre dels grups catalans. Centrat també en el negoci de l'aigua, va ingressar 14 milions d'euros i va guanyar gairebé 358.000 euros.

El president de la patronal catalana d'envasadors, **Xavier Civit** -que simultàniament ocupa un càrrec al departament de Territori de la Generalitat-, **qüestiona que la rendibilitat en l'àmbit de les aigües sigui tan alt** i recorda que hi ha hagut fonts amb dificultats que s'han hagut de salvar. "En aquest sector hi ha dos negocis: l'envasament de l'aigua [és a dir, l'explotació de la font] i la comercialització, i aquest últim és molt complicat", diu. Els petits productors, explica, han de competir amb els preus de les marques blanques i amb la força publicitària dels grans grups.

Aigua mineral envasada a les plantes catalanes / Jordi Olivé

És impossible conèixer quin és el cost real d'extreure un litre d'aigua d'una font. La secretària general d'Aneabe assegura que això **depèn de l'estructura de costos de cada empresa** i, se suposa, del temps que ha passat des que es va posar en marxa la planta. Com més temps ha transcorregut i més amortitzada està la inversió, més barat és el cost. Alguns estudis sobre el sector afirmen que una tercera part del cost d'una ampolla se'n va en l'envàs i una altra part semblant en el transport.

Per a les entitats ecologistes, justament els envasos i el transport de l'aigua són dos focus de contaminació amb prou entitat per cridar a consumir aigua de l'aixeta. L'Agència Catalana de l'Aigua va encarregar el 2007 un estudi per determinar l'estalvi que generaria un increment en el consum d'aigua d'aixeta a les llars a la regió metropolitana de Barcelona. Per això, determinava l'informe, era imprescindible invertir per millorar-ne el gust. L'estudi conclouia que les famílies de l'àrea metropolitana estalviarien, en conjunt, 39,9 milions d'euros en aigua envasada si disposessin "d'aigua de més bona qualitat" a les seves aixetes. Segons aquells càlculs, això representava un 36,8% de la despesa total en aigua envasada. Llavors, segons dades d'Agbar recollides en el mateix estudi, només una tercera part del consum d'aigua a les llars provenia de l'aixeta. L'envasada era majoria: 58,1 milions de litres.

Segons les dades de la direcció general de mines de la Generalitat, aquell any 2006 es va produir el segon punt més alt d'explotació -i de consum- a les explotacions d'aigües minerals a Catalunya, amb 1.938 milions de litres d'aigua (veieu el gràfic). Amb la crisi, i la irrupció dels filtres domèstics d'aigua, el consum va baixar un 24% els següents quatre anys. A hores d'ara encara s'està recuperant i la tendència és que torni a situar-se en nivells anteriors. Aquesta és, almenys, l'evolució que esperen els grans grups multinacionals de l'alimentació. Líders globals com Nestlé i Danone han entrat amb força en aquest segment. I són presents a Catalunya amb tres i dues marques, respectivament. **Hi ha altres grups espanyols del sector de les begudes interessats en el negoci: Damm, Pascual, Cobega i Vichy Catalán. D'aquest grup de quatre, només l'última té envasadores en territori català.**

Malgrat el creixent consum d'aigua envasada, hi ha campanyes per intentar retornar el protagonisme a l'aigua de l'aixeta. **Luis Babiano**, gerent de l'Associació Espanyola d'Operadors Públics d'Abastiment i Sanejament, defensa que ha de ser així, però que abans "l'aigua de l'aixeta ha de tenir uns millors nivells de qualitat [en referència al gust] i s'han de fer campanyes per impulsar aquesta imatge". I defensa, també, que **les fonts públiques han de tornar als carrers per promoure aquesta imatge de qualitat**. Un exemple: Barcelona, una ciutat amb 1,6 milions d'habitants, té 1.688 fonts.